

KOOPERATİFLERDE GÜVENİN SONUÇLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Necdet BİLGİN*, Halil DEMİRER† ve Aykut İŞLEYEN‡

Özet

Bu çalışma, kooperatiflerde güvenin sonuçlarına yönelik bir araştırmadır. Yöneticiye güven, ortakların birbirlerine güveni ve kooperatif örgütüne güven ile kooperatife bağlılık ve ortakların tatmini arasındaki ilişkiler inceleme konuları olmuştur. Araştırma Antalya’da faaliyette olan bir tüketim kooperatifinde uygulanmıştır. Veriler 93 kooperatif ortağından anket yapılarak elde edilmiştir. Yöneticiye, ortakların birbirlerine ve kooperatife güvenin ortak tatmini ve bağlılığını pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Fakat en çok kooperatife güvenin bağlılık ve ortak tatminini olumlu yönde etkilediği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Güven, Tüketim Kooperatifi, Bağlılık, Ortak Tatmini

A Research On The Consequences of Trust in Cooperatives

Abstract

This is a study on the consequences of trust in cooperatives. The relationship between trust to cooperative and trust to manager, trust between members, and the relationship between commitment to cooperative and members’ satisfaction were the subject matters of the research. The research was executed in a consumer cooperative in Antalya. Data were gathered from 93 cooperative members. It was observed that trust to manager, trust between members and trust to cooperative have a positive effect on members’ satisfaction and commitment. But it was found that trust to cooperative was the most effective factor on members’ commitment and satisfaction.

Key Words: Turst, Consumer Cooperative, Commitment, Shareholder Satisfaction

* Yrd.Doç.Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O. Hatay, necdetbilgin@gmail.com

† Doç.Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O. Hatay demirerhalil@gmail.com

‡ Yrd.Doç.Dr., Hitit Üniversitesi, İ.İ.B.F., Çorum, aisleyen@gmail.com

GİRİŞ

Güven, örgütler açısından önemli bir değişkendir ve örgütlere olumlu yönde katkısı vardır. Örneğin örgütlerde çalışanlar arasında ilişkilerin gelişimine etki etmekte ve işletmelerin rekabet etmesinde önemli avantaj sağlamaktadır (Chathoth vd. 2011: 233; Tan ve Lım, 2009: 45). Yine güven, örgütler arası ilişkilerin kurulmasında ve gelişmesinde önemli rol oynamaktadır (Schulze and Spiller, 2006: 117). Başarılı bir işbirliğinin oluşmasında güven, temel bir yapı taşı oluşturmaktadır. Toplumlar ve örgütlerde sosyal sermayenin oluşumunda güvenin belirleyici bir rolü bulunmaktadır (Gachter vd. 2004: 505). Belirsizliğin olduğu, sözleşmelerde her konunun tam olarak yer almadığı ve kişilerin kaynaklarını bir havuzda topladığı gönüllü kuruluşlarda güven önem taşımaktadır. Kooperatifler güvenin ve sosyal sermayenin yoğun yaşandığı örgütlerdir (Jones ve Kalmı, 2009: 169). Kooperatiflerde güven, kooperatiflerin başarısında önemli bir faktördür. Özellikle tarımsal kooperatiflerde güvenin ardılı olarak ortak tatmini ve bağlılığını etkilediği literatürde yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur (Hansen vd., 2002; Bilgin, 2005). Yine Uysal (2011) tarafından yapılan araştırmada, konut kooperatif ortaklarının performanslarını güvenin etkilediği ortaya konmuştur. Bu çalışmada da ortakların performans-tatmin ve bağlılıklarının belirleyicisi olarak yönetime güven, ortakların birbirlerine güveni ve kooperatife güven alınarak literatür doğrultusunda farklı bir kooperatif türü olan tüketim kooperatifinde araştırılmıştır. Bu çerçevede kooperatif yöneticilerine kooperatif ortaklarının güveni, ortakların birbirine güvenleri ve kooperatife güven ile ortakların kooperatife bağlılıkları ve ortakların tatminleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

I. KOOPERATİF YÖNETİCİLERİNE GÜVEN

Kooperatiflerde, ortaklar seçtikleri yöneticilere vekâlet vererek, kooperatifin yönetilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle, kooperatif yönetimine ortakların güveni kooperatifin kontrolünde önemli bir belirleyicidir. Kooperatifin faaliyet gösterdiği alanda başarılı olması, bütün işletmelerde olduğu gibi yönetiminin bilgi, tecrübe, profesyonel anlayışına ve kalitesine bağlıdır. Kooperatif ortakları, yönetimce kooperatife yönelik rasyonel kararların alındığını gördükçe, yönetimin güçlü olduğuna yönelik değerlendirmelerde bulanacaktır. Ortaklarca, kooperatif yönetiminin değerlendirilmesinde, ortakların kooperatif aracılığıyla elde ettikleri kâr ve kooperatifin ortaklarına verdiği hizmetler önemli bir ölçüt olmaktadır. Ortakların kârlığı ve kooperatif hizmetlerindeki iyileşme, ortakların kooperatif yönetimine olan güvenini artıracaktır (Österberg vd. 2007: 2- 6). Yine, ortaklar amaçlarını gerçekleştirmek için kooperatif yönetimi ile karşılıklı ilişki içindedirler. Bu ilişki kooperatif ortağının amacının gerçekleştirilmesi çerçevesinde gelişir. Kooperatif ortağının amacını gerçekleştirme ilgisinin yanında kooperatif yöneticisinin ortaklara yönelik tutumları ve davranışları güven ortamını sağlar (Hansen vd. 2002: 43). Kooperatif yöneticilerinin ortakların amaçlarını

gerçekleştirmede gösterecekleri başarının kooperatif yönetimine olan güveni olumlu şekilde etkileyeceği söylenebilir. Yapılan araştırmalarda, yöneticiye güven ile ortakların bağlılıkları ve performans-tatminleri arasında olumlu yönde bir ilişkinin olduğu çalışmalar da vardır (Hansen vd. 2002; Morrow vd., 2004; Bilgin, 2005). Bu çerçevede tüketim kooperatiflerinde de ortakların yöneticiye güvenin ortak bağlılığı ve tatmini olumlu bir şekilde etkileyeceği ifade edilebilir. Bu çerçevede hipotezler şöyle oluşturulmuştur.

Hipotez 1. Ortakların yöneticiye güveni ile ortakların bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 2. Ortakların yöneticiye güveni ile ortakların tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

II. KOOPERATİF ORTAKLARIN BİRBİRLERİNE GÜVENLERİ

Örgütlerde üyeler arasındaki güven ile örgüte güven düzeyi, gerek üyelerin birbirlerine bağlılıklarında, gerekse örgüt ile üyeler arasında bir bağlantı noktası olmaktadır. Üyeler arasındaki güven, birlikte hareket edebilme (kolektif hareket) göstergesidir. Eğer üyeler arasında güven düzeyi düşük ise muhtemelen üyelerin kendi aralarında ve örgüt ile üyeler arasındaki ilişkilerde zayıf olacaktır (James ve Sykuta, 2005: 555). Bir grubun veya örgütün üyeleri birbirlerine güveniyorsa, ekonomik büyümede daha başarılı olmaları muhtemeldir. Ters durumda ise, birbirine güvenmeyen üyelerden oluşan bir grup ya da örgütün, ekonomik açıdan büyümesi daha zordur (Svedendsen ve Svedensen, 2000: 71). Bu açıdan kooperatiflerin başarısında ve ortakların amaçlarına ulaşmada, kooperatif ortaklarının birbirlerine güvenleri önemli bir belirleyicidir. Kooperatif ortakları birbirlerine güvenleri sayesinde bir araya gelerek, daha büyük amaçları gerçekleştirmek için kooperatif örgütleri oluşturmaktadır. Bu güven sayesinde ortaklar kolektif girişimci olmakta ve serbest piyasada rekabet etmek için güçlerini bir araya getirebilmektedirler. Ortakların birbirlerine olan güvenleri, ortakların kooperatife bağlılıklarını ve performans-tatminlerini olumlu yönde etkilediği yönde araştırmalar vardır (Hansen vd., 2002; Morrow,2004; Bilgin, 2005). Bir tüketim kooperatifinde ortakların birbirlerine güvenleri, kooperatife bağlılık ve elde ettikleri tatminlerini olumlu yönde etkilenmesi beklenir. Bu çerçevede hipotezler şu şekilde oluşturulmuştur.

Hipotez 3. Ortakların birbirlerine güvenleri ile ortakların bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 4. Ortakların birbirlerine güvenleri ile ortakların tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

III. ORTAKLARIN KOOPERATİFE GÜVENLERİ

Örgütlere güven, kişilerden çok kurumlara odaklanmakta ve bireyin örgüte ilişkin beklentilerini ifade etmektedir. Örgüte güvende kişi örgütün güvenilirliğine yönelik bir bütün olarak değerlendirilmediği bulunmaktadır. Bu değerlendirme ile kişinin örgütün kendi yararına faaliyetlerde bulunacağı ya da en azından bu faaliyetlerde kendisine zarar vermeyeceğine yönelik bir inançtır (Demircan, 2003: 15). Bu çerçevede kooperatiflerde bir organizasyon olmalarından dolayı, ortağın kooperatife güveni dendiğinde, kooperatifin güvenilirliğini bir bütün olarak ortakça değerlendirmesi ve kendine yararlı faaliyetler sunabilmesine yönelik algısı şeklinde ifade edilebilir. Örgütsel güvenin sonuçlarına yönelik yapılan araştırmalarda örgütsel güven ile örgütte işbirliği, örgüte bağlılık, iş tatmini, etkinlik ve performans arasında bir ilişki bulunmuştur (Demircan, 2003: 18). Ortakların kooperatife güvenleri, kooperatife bağlılık ile performans ve tatminleri olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Bu çalışmada da ortakların kooperatife güvenleri ile ortak tatminini arasında olumlu yönde bir ilişkiden söz edilebilir. Bu doğrultuda hipotezler şu şekilde ifade edilebilir.

Hipotez 5. Ortakların kooperatife güvenleri ile ortakların bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 6. Ortakların kooperatife güvenleri ile ortakların performans-tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

IV. ORTAKLARIN KOOPERATİFLERE BAĞLILIKLARI

Kişinin, örgütte, grupta veya kooperatifte kalma arzusuna bağlılık olarak ifade edilmektedir. Örgüte, gruba veya kooperatife karşı bir bağlılık duyan kişi, bulunduğu kuruma karşı tutumu olumlu yöndedir. Burada örgüte veya kooperatife bir aidiyet duygusu ile üye bağlanmaktadır (Hansen, 2002: 44). Ortaklar kooperatife güçlü bağlılık gösteriyorlarsa, kooperatifin etkili faaliyet gösterdiğine yönelik algılarından söz edilebilir. Ortaklar, kooperatifin etkili olduğu yönünde algıları varsa, amaçlarına fazlasıyla veya en azından hedeflediklerine ulaştıkları söylenebilir. Kooperatife bağlılık düşük ise, kooperatifin etkinliğinin yetersizliğinden söz edilebilir. Bu kooperatif aracılığıyla elde edilen faydaların maliyet fiyatlarının yüksek olduğu ve kooperatifin ortaklara hedeflere ulaştırmada yetersiz ya da ilgisiz olduğunun göstergesidir (Fulton ve Giannakas, 2001: 1264). Ortakların kooperatife bağlılıkları, kooperatifler açısından hayatı önemde olup, ortaklar için iyi olma durumu şeklinde ifade edilebilir. Ortakların bağlılıkları azalıyor ya da yok oluyorsa, kooperatifinde ortaklarına hizmet verme yeteneğinin de azalması veya yok olması anlamına gelmektedir. Kooperatiflerde finansal performans ile ortakların bağlılığı arasında önemli bir bağlantı vardır (Fulton ve Giannakas, 2007: 93-110). Bu bağlamda kooperatifin faaliyet gösterdiği alanda amaçlarına ulaşmadaki başarısı, ortak bağlılığı üzerinde önemli bir belirleyicidir.

Literatürde kooperatife bağlılık ile performans ve tatmin arasında pozitif bir ilişkinin varlığını ortaya koyan çalışmalar vardır (Hansen vd., 2002; Bilgin, 2005)

Hipotez 7. Kooperatif ortaklarının bağlılıkları ile ortak tatmini arasında anlamlı bir ilişki vardır.

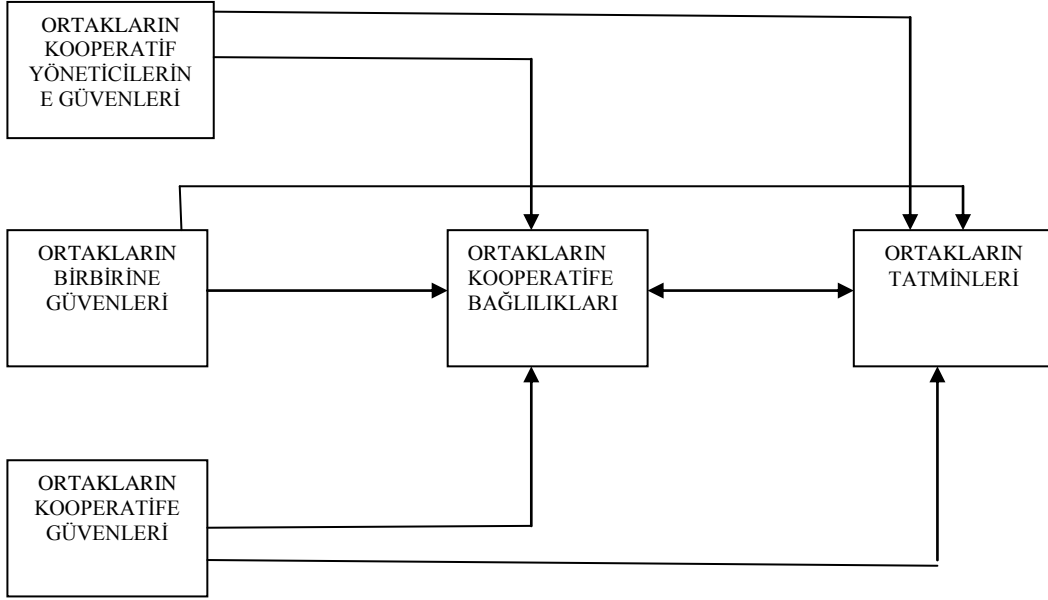
V.KOOPERATİF ORTAKLARIN PERFORMANS VE TATMİNLERİ

Kooperatiflerin büyümesi ve gelişmesinde, ortaklarının kooperatiften elde ettikleri tatmin önemli bir unsurdur (Dakurah vd., 2005: 3). Kooperatif ortakları, sosyal, ekonomik ve diğer amaçlarını gerçekleştirmek için, kooperatif örgütlerde bir araya gelmektedir. Ortakların kooperatiften beklentileri ekonomik amaçların tatmin edilmesi ve finansal olarak daha iyi olmalarıdır. Burada ortak, kooperatiften beklediği yararları elde edebiliyorsa, ekonomik amaçları tatmin edildiği söylenebilir. Diğer yandan bir tüketim kooperatifi ortağının finansal olarak iyi olması tüketim ihtiyaçlarını daha ucuza ve kaliteli bir şekilde kooperatif aracılığıyla temin ederek, giderlerinin azaltılması şeklindedir. Bunları kooperatif ortağı, tüketim kooperatif işletme ve diğer ortaklarla işbirliği geliştirerek temin etmektedir. Böylece kooperatif ortakları amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ortaklar bu amaçları gerçekleştirdiği oranda performans ve tatmin elde etmektedirler (Hansen vd., 2002: 43). Ortakların kooperatif ile tatmin olmaları elde ettikleri kârlılık önemli bir göstergedir. Kooperatiften, iyi finansal sonuçlar elde eden ortakların, kooperatife bağlılıkları ve kooperatif yönetimden memnuniyetleri de olumlu yönde olacaktır (Österberg ve Nilson, 2009: 185). Yine, ortaklarının gelirlerinin artması, kooperatifçe beklentilerinin karşılanması, kooperatif hizmetlerinde gelişmeler sağlanması gibi kooperatif faaliyetleri, ortaklar için tatmin göstergeleri olmaktadır (Hansen vd., 2002: 45).

VI.ARAŞTIRMA METEDOLOJİSİ

Değişkenlere yönelik literatür incelemesi ve hipotezlerin oluşturulmasından sonra araştırma modeli Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil-1 Araştırma Modeli

Araştırmada değişkenleri ölçmek için daha önceki araştırmalarda kullanılan ölçeklerden yararlanılmıştır. Kooperatif ortakların yöneticiye güvenleri, birbirlerine güvenleri, kooperatife bağlılıkları ve tatminlerini ölçmek için Hansen ve arkadaşları (2002) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ortakların kooperatife güvenlerini ölçmek için 9 sorudan oluşan bir hibrit ölçekten yararlanılmıştır. Bu hibrit ölçek Gillespie (2003), Mayer ve Davis (1999), Nyhan ve Marlowe (1997)'nin geliştirdiği ölçeklerdir.

Araştırmada kullanılan veriler, Mayıs 2011'de, Antalya'nın Gazipaşa ilçesinde faaliyette olan bir tüketim kooperatifi ortaklarında anket yapılarak elde edilmiştir. Kooperatifin ortakları öğretmenlerden oluşmaktadır. Anket 93 kooperatif ortağına uygulanmıştır. Kooperatifte yaklaşık 100 ortak mevcuttur.

Analizler SPSS 16 paket programıyla yapılmıştır. Tablo-1'de ortaklara ait demografileri görülmektedir. Tüketim kooperatifi ortaklarından yaşlarının en küçük olanı 26 en büyüğü ise 59 yaşındadır. Yaş ortalaması 47,7'dir. Eğitim seviyesini belirtenlerden 30 kooperatif ortağı yüksek öğrenim görmüş, bir tanesi ise lise mezunudur. Diğer ortaklar eğitim durumlarını belirtmemiştir.

Tablo-1 Ortakların Demografik Özellikleri

	Gruplar	N	Yüzelik Oranlar
Yaş	18- 24	0	0
	25- 34	2	2,2
	35- 44	5	5,5
	45- 54	12	16,1
	55 yaş ve üzeri	7	7,6
	Belirtmeyen	67	72,0
	Toplam	93	100
Bilgisayar kullanımı	Sıklıkla kullanırım	13	14,0
	Nadiren kullanırım	12	12,9
	Hiç kullanmam	5	5,4
	Belirtmeyen	63	67,7
	Toplam	93	100
Kooperatifteki süre	0-10 yıl	8	8,8
	10-20 yıl	6	6,6
	20 yıldan fazla	6	6,6
	Belirtmeyen	73	78,5
	Toplam	93	100

Faktör analizi bütün değişkenlere uygulanmıştır. Değişkenlerdeki önermeler istenen faktörde toplanmayınca, ortak tatmini ile kooperatife güven birlikte analiz edilmiştir. Yöneticiye güven, ortakların birbirlerine güven ve kooperatife bağlılık değişkenlerine ise ayrı olarak analiz yapılmıştır. Faktör yükleri 0,400 altında kalan ve istenen değişkenlerde toplanmayan önermeler analizden çıkarılmıştır. Tatmin değişkeninden iki, kooperatife güvende üç, yönetime güvende beş, ortakların birbirlerine güven değişkeninden ise beş olmak üzere on beş önerme çıkarılmıştır. Faktör analizi için veri setinin uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer – Olkin (KMO) testi yapılmıştır. KMO testi 0,700 üzerinde çıkması veri setinin analize uygun olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2005: 322). Faktör analizi için 100 ile 200 denek analiz için yeterli olduğu kabul edilmektedir (Akgül ve Çevik, 2003: 419). Bu araştırmada da 93 sayına ulaşıldığı ve bu sayının 100'e yakın olması nedeniyle verilerin faktör analizi için yeterli olduğu söylenebilir. Değişkenlerin faktör dağılımı Tablo-2'de verilmiştir.

Tablo-2 Faktör Analizi Tablosu

	1.	2.	3.	4	5.
1 ve 2 nolu değişkenlerin açıklanan varyans (A.V.) %59,451 KMO ,871; 3.nolu değişken, 4.nolu değişken ve 5.nolu değişkenler için A.V.:%58,926, KMO ,822					
Öğretmenler tüketim kooperatif beklentilerimi tamamıyla karşılamaktadır	,802				
Öğretmenler tüketim kooperatifine ortaklığım gelirlerimi artırdı	,795				
Öğretmeler tüketim kooperatife ortaklığım ilgili tüm sonuçlardan tatmin olmaktadır	,774				
Öğretmenler tüketim kooperatifiyle yaptığım müzakerelerin tamamında anlaşmaya vardım	,577	,463			
Gelecekte öğretmenler tüketim kooperatifin etkili olmasını isterim		,767			
Kooperatifin beni doğrudan etkileyen konularda karar vermesinden rahatsız olmam		,729			
Kooperatifin hakkaniyete uygun davranacağına güvenirim		,725			
Öğretmenler tüketim kooperatifinde bana adil davranıcılığına olan güvenim tamdır		,715			
Önemli konularda öğretmenler tüketim kooperatifin etkili olmasını isterim		,712			
Zor durumlarda öğretmenler tüketim kooperatifin bana arka çıkacağına inanırım		,706			
Farklı alternatiflerim olsa bile öğretmenler tüketim kooperatifinde kalmayı tercih ederim	,474	,625			
İçimden öyle geliyor ki kooperatif yöneticileri güvenilirdir			,923		,428
Kooperatif yönetimi dürüst ve güvenilirdir			,873		
Kooperatif yönetimine büyük güvenim var			,866		
Öğretmenler tüketim yöneticilerine güvenebileceğim hissine sahibim			,785		
İçimden gelen bir ses, öğretmenler tüketim kooperatifi yöneticilerine güvenebileceğimi söylüyor			,722		
Kooperatif yönetimi söz verdiğini yapmaktadır			,644		
Öğretmenler tüketim kooperatifi yöneticileri piyasada güvenilir olarak bilinmektedir			,560		
İçimden kooperatif yöneticilerine güvenmek geliyor			,421		
Kooperatif ortaklarının güvenilirliğine sağduyuma ile karar veririm				,768	
Öğretmenler tüketim kooperatifi ortaklarının güvenilirliği hususunda hüküm verirken tarafsız davranırım				,686	
Kooperatif ortaklarının güvenilirliğini her zaman göz önünde bulundururum				,599	
Kooperatif ortaklarının güvenilirliğini değerlendirirken gerçekçi kriterleri göz önünde bulundururum				,564	
Kendimi öğretmenler tüketim kooperatifinin bir parçası olarak görüyorum					,833
Öğretmenler tüketim kooperatifine gönülden bağlıyım					,814
Öğretmenler tüketim kooperatifin bir parçası olmaktan mutluyum					,783
Öğretmenler tüketim kooperatifin iyi bir savunucusuyum					,762
Öğretmenler tüketim kooperatifinin bir mensubuyum					,729
Başkalarına öğretmenler tüketim kooperatifinin bir üyesi olduğumu söylemekten gurur duyuyorum					,650
Öğretmenler tüketim kooperatifin toplumdaki ününü gerçekten önemsiyorum					,562

1-Ortakların tatminleri, 2- Kooperatife güven, 3-Yöneticiye güven, 4-Ortakların birbirlerine güvenleri, 5- Kooperatife bağlılık

Kolerasyon analizi, standart sapma, ortalama ve güvenilirlik Tablo-3'te verilmiştir. Kolerasyon analizinde değişkenlerin birbirleri arasında pozitif yönde karşılıklı ilişki çıkmıştır. Değişkenlerin güvenilirlik katsayıları parantez içerisinde verilmiştir. Ölçeklerin güvenilirlikleri 0,60'nın üzerinde çıktığı için oldukça güvenilir olduğu söylenebilir (Akgül ve Çevik, 2003: 435).

Tablo-3 Ortalama Değerleri, Standart Sapmaları ve Korelasyon İlişkisi

	Ort.	S.S.	1	2	3	4	5	
1.Yöneticiye Güven	4,0223	,33146	1	(,895)				
2-Ortaklar Güven	4,5663	,35918	,384**	1	(,626)			
3-Kooperatife Güven	4,0768	,43406	,671**	,492**	1	(,861)		
4-Ortakların Tatmini	3,8280	,46768	,387**	,263*	,511**	1	(,767)	
5-Kooperatife Bağlılık	4,1685	,39422	405**	,263*	,666**	,431**	1	(,873)

** $p < ,01$ (çift yönlü). * $p < ,05$ (çift yönlü). Ort: Ortalama, S.S.:Standart Sapma

Değişkenler arasında kademeli olarak regresyon analizleri yapılmıştır. Bağımlı değişken kooperatife bağlılık ile ortakların birbirlerine güvenleri, ortakların yönetime güvenleri, kooperatife güvenleri ve ortakların tatminleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Ortakların kooperatife bağlılıkları ile değişkenlerin hepsi arasında anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Kooperatife bağlılık açısından hipotezlerin hepsi desteklenmiştir. Fakat kooperatife güven en güçlü belirleyici olmaktadır. Kooperatife güven diğer değişkenlerle birlikte analiz yapıldığında, bu değişkenlerin bağlılık üzerindeki etkisini kaldırmaktadır. Kooperatife bağlılık bağımlı değişkenine yönelik regresyon analizleri Tablo-4'de verilmiştir.

Tablo-4 Regresyon Analizleri (Bağımlı Değişken: Kooperatife Bağlılık)

Bağımsız değişkenler	1.Aşama		2.Aşama		3.Aşama		4.Aşama	
	β	t(p)	β	t(p)	β	t(p)	β	t(p)
Ortakların birbirlerine güvenleri	,263	2,600 (,011)*	,126	1,218 (,226)	,084	,846 (400)	-,082	-,908 (,367)
Yönetime güven	-	-	,356	3,440 (,001)**	,252	2,414 (,018)*	-,078	-,737 (463)
Kooperatife güven	-	-	-	-	-	-	,693	5,796 (,000)**
Ortakların Tatmini	-	-	-	-	,311	3,112 (,002)**	,128	1,404 (,164)
F	6,760*		9,699**		10,318**		18,970**	
R²	,069		,177		,233		,463	
Düzeltilmiş R²	,059		,159		,258		,439	

** 0.01 seviyesinde anlamlı

* 0.05 seviyesinde anlamlı

Ortakların tatminlerine yönelik regresyon analizleri ise Tablo-5’de verilmiştir. Ortakların tatminleri ile ortakların birbirlerine güvenleri, yönetime güven, kooperatife bağlılık ve kooperatife güven arasında anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Ortakların tatminlerini kooperatife güven en fazla etkilemekte, daha sonra ise kooperatife bağlılık belirleyici konumdadır. Kooperatif ortakların tatminleri ile diğer değişkenler arasında oluşturulan hipotezlerin hepsi desteklenmiştir.

Tablo-5 Regresyon Analizleri (Bağımlı Değişken: Ortakların Tatmini)

Bağımsız değişkenler	1.Aşama		2.Aşama		3.Aşama		4.Aşama		5.Aşama	
	β	t(p)	β	t(p)	β	t(p)	β	t(p)	β	t(p)
Ortakların birbirlerine güvenleri	,263	2,600 (,011)*	,134	1,285 (,202)	,009	,086 (,932)	,094	,938 (,351)	,023	,218 (,828)
Yönetime güven	-	-	,335	3,211 (,002)**	,078	,636 (,526)	,223	2,100 (,039)*	,090	,733 (,465)
Kooperatife güven	-	-	-	-	,454	3,484 (,001)**	-	-	,326	2,052 (,043)*
Kooperatife Bağlılık	-	-	-	-	-	-	,316	3,112 (,002)**	,171	1,404 (,164)
F	6,760*		8,876**		10,696**		9,717**		8,603**	
R ²	,069		,165		,265		,247		,281	
Düzeltilmiş R ²	,059		,146		,240		,221		,248	

** 0.01 seviyesinde anlamlı

* 0.05 seviyesinde anlamlı

SONUÇ

Bu çalışmayla kooperatiflerde ortakların birbirlerine güvenleri, yönetime güven ve kooperatife güven ile ortakların tatminleri ve bağlılıkları arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Kooperatiflerde güven önemli bir belirleyicidir. Güvenin olduğu ortamda, insanlar arasında işbirliğini geliştiren sosyal sermayeye katkı yapmaktadır. Güven düzeyi yükseldikçe kooperatife adeta “sosyal bir yapılandırıcı” işlevi görmektedir. Güven kooperatifteki maliyetleri azaltmakta, üretimi artırmakta ve belirsizliği ortadan kaldırmaktadır (Svedensen and Svedensen, 2000:72). Kooperatiflerde güven, birlikte yatırım yapma, kararlara katılma, kolektif girişimciliği sağlama gibi örgütsel sonuçlar doğurmaktadır. Güven ekonomik performansı etkileyerek örgütsel ilişkilerin anlaşılmasını sağlamaktadır (Hansen vd., 2002: 57). Kooperatiflerde ortaklar arasında güvenin olması, işbirliği için zorunluluktur. İşbirliğin gelişmesinde ve kooperatifin başarılı olmasında kooperatif yöneticilerine güven önemli bir faktördür. Çünkü kooperatifin başarılı olması, kooperatifin rekabete uygun olarak profesyonel bir şekilde yönetilmesi ile ilgilidir. Yöneticiler, serbest piyasa koşullarında kooperatifi başarılı bir şekilde yönetiyorlarsa, ortakların güvenlerini etkileyecektir. Yöneticilerin kooperatife yine dürüst, doğru ve etik kurallara uygun hareket etmeleri, ortakların yönetime güvenleri üzerinde tesir yapacaktır. Literatürde ortakların birbirlerine güvenleri ve

yönetime güven ile ortakların bağlılıkları ve performansları arasında anlamlı ilişki olduğunu yönelik araştırmalar vardır (Hansen vd. 2002; Bilgin, 2005). Yine ortakların daha çok tatmin ve kar elde eden kooperatiflerde, ortakların yönetime daha fazla güvendiğine yönelik araştırmalar mevcuttur (Österberg ve Nilsson, 2009). Bu çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir. Tüketim kooperatifi ortaklarının birbirlerine güvenleri ve yönetime güvenlerinin, ortakların tatmin ve bağlılıklarını olumlu şekilde etkilediği bulunmuştur.

Kurum olarak kooperatife güven ile ortak tatmini ve bağlılığı arasında anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Literatürde kooperatife güvenin sonuçlarına yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile kooperatif örgüte güven ile ortakların bağlılık ve tatminleri arasında olumlu yönde bir ilişki çıkmıştır. Hatta kooperatife güvenin, ortakların birbirlerine güven ve yönetime güvenden, ortak bağlılığı ve tatminini daha fazla etkilediği bulunmuştur. Ortaklar kooperatife kurumsal olarak güvendikleri için, kooperatife güven daha belirleyici konumdadır denebilir. Yani ortaklar kooperatifin başarısına inanç duyuyor, kooperatif stratejilerini doğru buluyorsa, kooperatif ile iletişim içerisinde ve amaçlarına ulaşıyorsa, kurumsal olarak kooperatif ortakların güvenlerini etkilemesi beklenir. Ayrıca kooperatifin ortakları, yöneticileri ve çalışanları ile bütünlük arz ederek, kurumsal bir yapı şeklinde ortaya çıkması, kooperatife güvenin, ortak tatmini ve bağlılığına olumlu şekilde yansdığı söylenebilir.

Ortak tatmini ile bağlılık arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Bu durum Österberg ve Nilsson, (2009) çalışması ile paralel bir sonuçtur. Bu çerçevede ortakların tatmini ve bağlılıklarının artması oranda karşılıklı olarak birbirlerini etkilediği ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

AKGÜL Aziz. ve Çevik Osman (2003), İstatistiksel Analiza Teknikleri, SPSS’te İşletme Yönetimi Uygulamaları, Emek Ofset, Ankara.

BİLGİN Necdet (2005), Tarımsal Kooperatiflerde Güven Duygusunun Ortakların Kooperatife Bağlılıkları ve Performans Algılarına Etkisi: TARİŞ’te Bir Uygulama, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gebze, Kocaeli.

CHATHOTH Prakash K, MAK Brenda, SİM Janet, JAUHARİ Vinnie, MANAKTOLA Kamal (2011), Assessing Dimensions of Organizational Trust Across Cultures: A Comparative Analysis of U.S. and Indian Full Service Hotels, International Journal of Hospitality Management, Volume: 30, pp. 233- 242.

DAKURAH Henry A., GODDARD Ellen, OSUTEYE Nicholas (2005), Attitudes Toward and Satisfaction with Cooperatives in Alberta. A Survey Analysis, American Agricultural Economics Association Annual Meeting, Providence, Rhode Island, July 24-27, Departman of Rural Economy Universty of Alberta.

DEMİRCAN Nigar (2003), Örgütsel Güvenin Bir Ara Değişken Olarak Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkisi: Eğitim Sektöründe Bir Uygulama, Gebze, Kocaeli Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gebze, Kocaeli.

FULTON Murray, GIANNAKAS Konstantinos (2001), "Organizational Commitment in A Mixed Oligopoly: Agricultural Cooperatives and Investor-Owned Firms, American Journal Agricultural Economics, Volume: 83, Number: 5, pp. 1258-1265.

FULTON Murray, GIANNAKAS Konstantinos (2007), Agency and Leadership in Cooperatives, Springer, The Netherlands.

JAMES Harvey S., SYKUTA Michael E. (2005), "Property Right and Organizational Characteristics of Producer-Owned Firms and Organizational Trust," Annals of Public and Cooperative Economics, Volume: 76, No: 4, pp. 545-580.

JONES Derk C., KALMI Panu (2009), "Trust, Inequality and The Size of The Co-operative Sector: Cross-Country Evidence," Annals of Public and Cooperative Economics, Volume: 80, No: 2, pp. 165-195.

GACHTER Simon, HERMANN Benedikt, THÖNI Christian (2004), "Trust, Voluntary Cooperation, and Socio-Economic Background: Survey and Experimental Evidence," Economic Behavior&Organization, Volume: 55, pp. 505-531.

GİLLESPİE N.(2003), Measuring Trust in Working Relationships: The Behavioral Trust Inventory. Paper Presented at the 5th Australian Industrial Organizational Psychology Conference, Melbourne, Australia, May.

HANSEN Mark H., MORROW J.L. Jr., BATİSTA Juan C. (2002), "The Impact of Turst on Cooperative Membership Retention, Performance, and Satisfaction. An Exploratory Study," International Food and Agribusiness Management Review, Volume: 5, pp. 41- 59.

KALAYCI Şeref. (Ed.) (2005), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Yayın

Dağıtım, 2. Basım, Ankara.

MAYER Roger C.,DAVİS James H., (1999), "The Effect of the Performance Appraisal System on Trust for Management: A Field Quasi-Experiment," Journal Psychology, Volume: 84, pp. 123- 136.

MORROW J. L. Jr, HANSEN Mark H., PEARSON Allison W. (2004), "The Cognitive and Affective Antecedents of General Turt Within Cooperative Organizations," Journal of Mnagerial Issues, Volume:16, Number: 1, Spring, pp. 48- 64.

NYHAN Ronald C., MARLOWA Herbert A. (1997), "Development and Psychometric Properties of the Organizational Trust Inventory", Evaluation Review, Volume: 21, No: 5, pp. 614- 635.

ÖSTERBERG Peter, HAKELIUS Karin, NILSSON Jerker (2007), "Members' Perception of Their Participation in the Governance of Cooperatives: The Key to Trust and Commitment in Agricultural Cooperatives,"

http://emnet.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/conf_EMNet/2007/papers/Oesterberg_Hakelius_Nilsson.pdf(30.06.2011).

ÖSTERBERG Peter, NILSSON Jerker (2009), "Member' Perception of Their Participation in the Governance of Cooperatives: The Key to Trust and Commitment in Agricultural Cooperatives" *Agribusiness*, Volume: 25, Issue: 2, pp.181-197.

SCHULZE Birgit, SPILLER Achim (2006), Determinants of Trust Between Buyers and Suppliers in Agribusiness: Empirical Evidence from the German Pork Sector, Paper Prepared for Presentation at the 99th EAAE Seminar "Trust and Risk in Business Networks", Bonn, Germany, January 8-10, 2006, pp. 117-125.

SVENDSEN Gunnar L.H., SVENDSEN Gert T. (2000), " Measuring Social Capital: The Danish Co-operative Dairy Movement" *Sociologia Ruralis*, Volume: 40, No: 1, January, pp.72- 86.

TAN Hoon Hwee, LIM Augustine K. H., (2009), "Trust in Coworkers and Trust in Organizations," *The Journal of Psychology*, Volume: 143, No: 1, pp. 45-66.

UYSAL H. Tezcan (2011), Kooperatiflerde Örgütsel Güvenin Ortakların Gelecekte Beklediği Performansa Etkisi: Konut Yapı Kooperatiflerine Yönelik Bir Araştırma, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 46(2), 25-49.